

DE JAREN

'50

Jack Botermans en Wim van Grinsven

DE JAREN

'50

TERRA

© 2005 Uitgeverij TERRA
Terra maakt deel uit van
TerraLannoo bv
Postbus 97
3990 DB Houten, Nederland
info@terralannoo.nl
www.terralannoo.nl

Samenstelling en vormgeving:
Jack Botermans, Amsterdam
Research: Heleen Tichler, Annelies
van Grinsven en Jack Botermans
Tekst: Wim van Grinsven,
Tekstbron, Maastricht
Fotografie voorwerpen:
David van Dijk, Monnickendam en
Jack Botermans
Fotoredactie: Jack Botermans,
Wim van Grinsven, Frank Noë

Zwart-witfoto's indien niet anders
vermeld: Fotoarchief Spaarnestad,
Haarlem

Zwart-witfoto's: pag. 14 Hulton
Archive, pag. 42 collectie Joke
Timmermans Bogaarts, pag. 76
L. van Bennekom, pag. 96 collectie
Museum van de twintigste eeuw.

ISBN 978 90 8989 739 8
NUR 450, 370

Tweede druk 2017

Niets uit deze uitgave mag wor-
den verveelvuldigd en/of openbaar
gemaakt door middel van druk,
fotokopie, microfilm of op welke
wijze ook, zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de
uitgever.

OPMERKING

De auteurs, de medewerkers en de
uitgevers aanvaarden geen enkele
aansprakelijkheid uit welke hoofde
ook, voor enig gevolg dat direct of
indirect voortvloeit uit de in deze
uitgave vermelde gegevens.

Voorwoord	
De jaren '50 tot leven gewekt	6
Inleiding	
Kom toch binnen	7
De prille jaren	
Daar ben je dan...	8
Persoonlijk onderhoud	
Met frisse moed	14
De dag beginnen	
Hoe zag zo'n dag eruit?	26
Naar school	
Zit rechtop en armen over elkaar	30
Het zal je was maar wezen	
Moeder is er druk mee...	42
Schoon en proper	
Overwinning op het vuil	50
In de keukenla	
Goed gereedschap is het halve werk	56
Amerikaanse toestanden	
De elektrificatie van het aanrecht	60
Wat de pot schaft	
Met de pan op tafel	64
In de huiskamer	
Het decor van ons bestaan	68
Ha lekker, gezellig	
De luxe van het verwennen	76
That's home entertainment	
Zo komt de wereld binnen	88
Het rijk van de man	
Even rommelen in het schuurtje	98
Kerk in huis	
Voor het slapen bidden we...	108
De wereld van het kind	
Nou mag ik...	116
Wat spaar jij?	
Wat moet je er mee...	132
De geest verruimt	
Toen was lezen nog heel gewoon	136
Met pijn in het hart	
Hoe vat je een decennium?	142
Verantwoording	
Bedankt lieve mensen...	144

DE JAREN '50 TOT LEVEN GEWEKT

Dit is een boek vol alledaagse gebruiksvoorwerpen waarmee het leven in de jaren '50 was gestoffeerd en die we achterlieten als een versleten paar schoenen. Maar die achteraf misschien wel de essentie van het levensgevoel van die jaren conserveerden.

Het zijn niet de beeldbepalende gebeurtenissen die uiteindelijk de sfeer van het decennium bepalen, het zijn de alledaagse huiselijke voorwerpen, die in dit boek definitief aan de vergetelheid worden onttrokken.

En dan gebeurt er iets wonderlijks. Wie die jaren heeft meegemaakt en door het boek heen bladert is even helemaal terug. Verloren gewaande herinneringen roepen weer nieuwe op. Ja, zo was het.

Dit boek is het gevolg van een aanhoudende fascinatie voor de plastic speelgoedautootjes, vernuftige stoommachientjes en opwindbare blikfiguurtjes uit die vervlogen tijd.

Het lijkt of je jeugd erin bewaard is gebleven. Die fascinatie leidde de afgelopen tien jaar tot speurtochten en bezoeken aan vele verzamelaars/sters door heel het land. De oogst: letterlijk duizenden foto's van alledaagse objecten en gebruiksvoorwerpen uit die jaren.

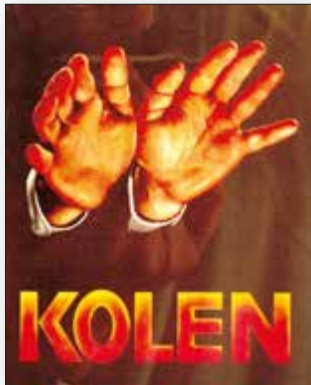
Een selectie daarvan vormt de ruggengraat van dit boek.

De foto's uit het Spaarnestadarchief geven een beeld van de voorwerpen in hun natuurlijke omgeving. Ook weer een feest der herkenning.

Wie de jaren '50 zelf heeft meegemaakt, zal zich met het doornemen van deze uitgave dingen herinneren, waarvan hij geen vermoeden meer had.

Voor wie dit een eerste kennismaking met het decennium is, kan zich geen ongedwongener entree wensen.

KOM TOCH BINNEN

Het was een huiselijk tijd. Thuis was het middelpunt van het bestaan. En dat gold eigenlijk voor de hele bevolking. Wat er in de buitenwereld gebeurde was voor iedereen anders. Vaders met verschillende beroepen, moeders met verschillende bezigheden, kinderen met verschillende scholen en interesses; verschillende werelden. Maar thuis was het overal een beetje hetzelfde. Er was ook nog niet zoveel keus als nu. Een paar merken huishoudzeep, een grote zwarte telefoon – als je er al een had – een set pannen met een groen biesje. Veel spullen in het interieur zagen er nog net zo uit als tien, twintig of veertig jaar eerder. Waarom zou je iets veranderen aan een ontwerp dat al sinds de jaren twintig succesvol werd geproduceerd?

Toch voltrokken zich ook binnenshuis revolutionaire veranderingen. De tv deed zijn schuchtere intrede. Plastic verving bakeliet, we begonnen naar Amerika te kijken en dronken ons eerste flesje cola. We luisterden naar Bill Haley die de rock-'n-roll in de huiskamer bracht via een pick-up met luidsprekerdeksel. En tegelijkertijd veranderde er ook weer niets. De radio bracht Paul Vlaanderen en de Bonte Dinsdagavondtrein, op het rekje voor de kachel hing de was te drogen. Moeder stopte kousen, vader rookte een pijp of draaide een shagje, Jantje bouwde een kraan met meccano, zijn zusjes dronken denkbeeldige thee uit een speelgoedkopje. De pendule op het dressoir tikte verder. Tot er bijna niets meer over was van die jaren.

Nu koestert elke generatie zijn eigen herinneringen. Jonge ouders beleefden die tijd anders dan hun kinderen of hun ouders. Ze herinneren zich andere dingen, hebben andere associaties. De schok van herkenning die de dingen in dit boek stuk voor stuk teweegbrengen, opent verborgen luikjes in het geheugen van de lezer.

Streven naar volledigheid was onmogelijk. Zelfs de intrigerende stoommachine heeft het niet gehaald.

Dit boek is een associatieve zoektocht naar de jaren van onze jeugd. Veel van wat we zochten hebben we niet meer gevonden, maar veel dingen die we waren vergeten hebben ons gevonden. Ze zijn gerangschikt als een reis door het huis van de jaren '50.

We hopen dat u onderweg hetzelfde plezier beleeft als wij met het samenstellen.

Jack Botermans en Wim van Grinsven

DE PRILLE JAREN...

DAAR BEN JE DAN...

Geboren in de jaren '50. Je ouders hadden twee hoog drie kamertjes weten te bemachtigen en in een ervan stond het echtelijk bed waarin je ter wereld kwam. Of misschien was het wel in een van de eerste flats, die nieuwe systeembouw waarmee ze in Rotterdam waren begonnen. Of op de boerderij, zo'n kleintje met wat koeien en kippen en een paar varkens.

Dat kun je kinderen niet meer uitleggen, hoe wij toen opgroeiden. Wat er allemaal nog niet was, en wat er daarvoor in de plaats dan wel was.

Misschien als ze het zien, dat ze zich een beetje een voorstelling kunnen maken.

Het geboortekaartje, het wiegkruisje, de wandelwagen. Daar begon het mee.

Als je geluk had, kon je er een lenen. Beter was om er een te krijgen van familie of ouders, of er een tweedehands te kopen, want de meeste gezinnen hielden het niet bij een of twee kinderen. Geboortebeperving, daar dacht je wel over, maar het mocht niet van de kerk en de pil bestond nog niet. Dus voor je het wist had de ooievaar moeder weer in de buik gepikt.

De uitzet werd nauwkeurig doorgenomen met de wijkzuster of met de vroedvrouw. En natuurlijk waren er boeken om je voor te bereiden op het moederschap. Er ging ook veel zelfwerkzaamheid in zitten. Breien was een onmisbare handvaardigheid, en vader sloeg aan het doe-het-zelven. Ook daarvoor had je speciale boeken en tijdschriften.

Het was een soort scheiding der geesten: Spock of geen Spock. Dr. Spock schreef het ingrijpende standaardwerk over baby- en kinderverzorging, dat indruiste tegen de meest diepgewortelde pedagogische opvattingen. Je mocht kinderen niet meer slaan. Maar hoe kon je dan in vredesnaam nog opvoeden?

de mooiste
bezit
't beste
beschermd

Met SNAP-LOCK, de wereld's veiligste veiligheids-
speld, li' drukt hem met één vinger strak vast dicht.
En hij blijft dicht tot u' moopen.
SNAP-LOCK, de ideale luierspeld.

- dubbel beveiliging tegen opengaan
- glij-glad roestvrij staal
- geheel metaal - kan worden
- apart gepolijste punt
- beschermde veer - geen 'plu'
- in 4 pastellinten - zó te vinder

Stap meteen naar uw drogist, see
vraag SNAP-LOCK. 58 cent per k.

Baby's roken lekker, als ze nog
geen volle luiers hadden. Een ver-
trouwd luchtje. Allemaal roken
ze een beetje hetzelfde ook. Op
een zeker moment bleek die geur
niet van baby te zijn, maar van
Zwitsal. Logisch, als je het door-
had: in het zinken teiltje dat als
badje diende ging Zwitsal olie bij
het water, en met Zwitsal zeep,
shampoo en babypoeder werd
baby luierklaar afgeleverd.

SNAP-LOCK
de veilige luierspeld

DE PRILLE JAREN

Pap. Meestal kreeg je pap. Wel lekker warm, maar soms kwam het je neus uit. Letterlijk. Daarvoor had je dan je slabbetje.

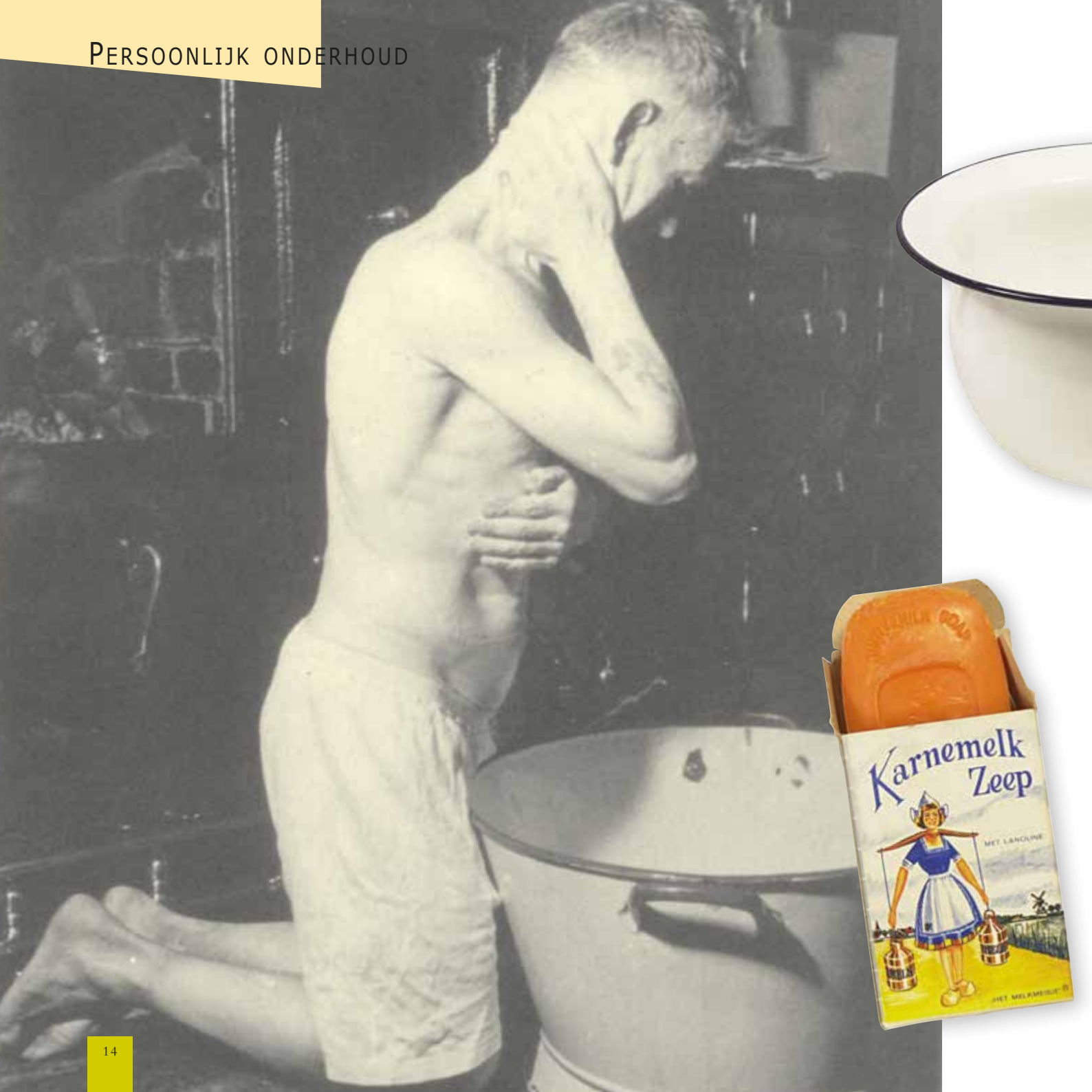
Je begon met een eigen servies. Wat een luxe. Voor melk waren er verschillende opties. Borstvoeding was de norm, maar drinken uit de fles kon ook. Daarvoor had je een rubber-speen, die op de duur barstte weg kreeg omdat hij telkens weer werd uitgekookt.

De kinderindustrie zoals die zich tegenwoordig heeft ontwikkeld, bestond nog niet. Je katoenen luiers hingen in groten getale op zolder te drogen, en verder droeg je vooral zelfgebreide goedbedoelde hobbezakken. Gaf niks. En je kon er ook gerust mee over straat. Onder de dekens in de kinderwagen was je allemaal gelijk.

PERSOONLIJK ONDERHOUD

MET FRISSE MOED

De dag begon vroeg, door de week, en zaterdag was ook door de week. Douchen? Een wastafel op de ouderlijke slaapkamer was voor velen al een ongekennde luxe. Vaak speelde het ochtendritueel van de familie zich af aan de gootsteen in de keuken. Gelukkig waren de gezinnen die daar al een Valliant geisertje boven hadden hangen. Koud water was de norm. Alleen als eens per week een teil werd aangeschoven om de kinderen te baden, ging daar wel een scheut warm bij van de ketel op de kachel. Van privacy was niet veel sprake. In nieuwbouwwoningen hadden ze vaak wel al een apart badkamertje met een granieten douchebak, ook al ontbrak de douche zelf in veel gevallen nog wel.

Vader zeepte zijn gezicht in met de scheerkwast, moeder nam de Lux toiletzeep ter hand. Of al je klasgenootjes zich elke ochtend wasten was zeer de vraag, als je op de lucht afging. Ook andere tekenen leken soms op een wat gebrekkige persoonlijke hygiëne te wijzen. Bijvoorbeeld als een klasgenootje – die met die groene tanden – met gymles na zijn schoenen ook zijn sokken uittrok en je eigenlijk geen enkel verschil zag.

De persoonlijke verzorging van de man bestond voor een groot deel uit scheren. Soms nog met het mes, maar de handige mesjes met verwisselbaar blad werden snel populairder. Een goede kwast was van varkenshaar. Als je je sneed lag er een stukje puimsteen klaar. Een stoppelbaard had je alleen als je ziek was.

